

Đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên ở Trường Sĩ quan Pháo binh hiện nay

Nguyễn Duy Linh

Trường Sĩ quan Pháo binh
Thanh Mỹ, Sơn Tây, Hà Nội, Việt Nam
Email: linhpb81@gmail.com

TÓM TẮT: *Chất lượng giáo dục và đào tạo tại các học viện, nhà trường quân đội nói chung, Trường Sĩ quan Pháo binh nói riêng phụ thuộc vào nhiều yếu tố. Trong đó, nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy đóng vai trò quan trọng. Đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tối đa tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên là giải pháp tiên quyết, tạo động lực thúc đẩy người học nắm vững hệ thống tri thức, kĩ xảo, kĩ năng nghề nghiệp quân sự, rèn luyện bản lĩnh, tác phong người sĩ quan chỉ huy pháo binh, đáp ứng yêu cầu đòi hỏi ngày càng cao của sự nghiệp xây dựng quân đội và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Trong phạm vi bài viết, tác giả tập trung luận giải thực trạng giảng dạy của giảng viên, tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên. Trên cơ sở đó, đưa ra một số giải pháp cơ bản đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy của giảng viên nhằm khơi dậy và phát huy tối đa tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên, đáp ứng mục tiêu, yêu cầu đào tạo, góp phần xây dựng nhà trường vững mạnh toàn diện.*

TỪ KHÓA: **Tích cực; học tập, rèn luyện; phát huy; giảng dạy; Trường Sĩ quan Pháo binh.**

→ Nhận bài 04/03/2020 → Nhận kết quả phản biện và chỉnh sửa 18/03/2020 → Duyệt đăng 25/03/2020.

1. Đặt vấn đề

Tính tích cực là thuộc tính phản ánh bản chất năng động, sáng tạo của ý thức, là đặc trưng, điều kiện, động lực của quá trình nhận thức và hoạt động của con người. Tính tích cực được biểu hiện trong công việc và cuộc sống hàng ngày, quyết định đến sự tồn tại và phát triển của con người. Tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên Trường Sĩ quan Pháo binh là một phẩm chất nhân cách của người học được hình thành từ nhu cầu học tập, rèn luyện và được cấu thành bởi các yếu tố: tri thức, tình cảm, niềm tin, ý chí và sự chủ động, tự giác, sáng tạo trong học tập, rèn luyện nhằm thực hiện tốt nhất mục tiêu, yêu cầu đào tạo đã xác định.

Tính tích cực học tập, rèn luyện với tính cách là những phẩm chất cơ bản của người học, không tự hình thành và phát triển. Quá trình hình thành và phát triển phẩm chất đó là quá trình chuyển hoá từ nhận thức tự phát thành nhận thức tự giác trong quá trình hoạt động thực tiễn của người học. Biểu hiện ra bằng hành động, ý chí quyết tâm và kết quả học tập, rèn luyện của mỗi người học. Do vậy, phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên Trường Sĩ quan Pháo binh phải làm cho mỗi học viên có nhận thức, tình cảm, niềm tin đúng, tiếp nhận nội dung, CTĐT một cách tự giác, biến nó trở thành nhu cầu, động cơ bên trong, thôi thúc họ phấn đấu học tập và rèn luyện, đáp ứng mục tiêu yêu cầu đào tạo ngày càng cao của nhà trường và quân đội. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng dạy: “Quân nhân phải biết võ, phải biết văn... Muốn biết thì

phải thi đua học.

Học không bao giờ cùng. Học mãi để tiến bộ mãi. Càng tiến bộ, càng thấy phải học thêm” [1; tr.61]; “Học hành là vô cùng. Học càng nhiều biết càng nhiều càng tốt” [2; tr.349]; “Người huấn luyện phải học thêm mãi thì mới làm được công việc huấn luyện của mình. Lênin khuyên chúng ta “Học, học nữa, học mãi”. Mỗi người đều phải ghi nhớ và thực hành điều đó, những người huấn luyện lại càng phải nhớ hơn ai hết” [1; tr.356]; “Người huấn luyện nào tự cho mình là đã biết đủ cả rồi thì người đó dốt nhất” [1; tr.356].

Phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên Trường Sĩ quan Pháo binh là tổng hòa tác động của các chủ thể nhằm khơi dậy, lan tỏa, phát triển tính tích cực về nhận thức và hành động trong thực hiện nhiệm vụ học tập, rèn luyện của học viên, góp phần hiện thực hóa mục tiêu, yêu cầu đào tạo, xây dựng nhà trường vững mạnh toàn diện, hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao. Để phát huy có hiệu quả tính tích cực học tập, rèn luyện của người học đòi hỏi cần có sự chung tay, góp sức của các chủ thể tham gia công tác giáo dục (GD) và đào tạo của nhà trường với những giải pháp tích cực, đồng bộ, khoa học. Trong đó, vai trò, trách nhiệm của đội ngũ giảng viên, sự đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy đóng vai trò đặc biệt quan trọng, tác động trực tiếp tính chất, hiệu quả phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của người học.

Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI (Số 29-

NQ/TW) ngày 04 tháng 11 năm 2013 xác định: “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học, khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc; Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực; Chuyển từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học; Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy và học”.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Quan niệm về nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên

Nội dung, chương trình, hình thức, phương pháp giảng dạy là những nhân tố cơ bản của quá trình GD, đào tạo, có mối quan hệ gắn bó chặt chẽ, tác động qua lại lẫn nhau. Mỗi nhân tố có vị trí, vai trò riêng, cùng hướng đến thực hiện thắng lợi mục tiêu, yêu cầu đào tạo của nhà trường. Nội dung chương trình, hình thức, phương pháp giảng dạy phải bảo đảm tính đồng bộ, luôn có sự đổi mới, sáng tạo phù hợp với tình hình thực tiễn, hướng đến khơi dậy và phát huy tối đa tính tích cực học tập, rèn luyện của người học.

Đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên Trường Sĩ quan Pháo binh là tổng hòa các tác động hợp quy luật của các chủ thể tham gia quá trình GD, đào tạo của nhà trường trong đó nòng cốt là đội ngũ giảng viên, nhằm khơi dậy, kích thích, lan tỏa và phát triển mạnh mẽ các yếu tố cấu thành tính tích cực học tập, rèn luyện của người học, biến quá trình đào tạo thành tự đào tạo, góp phần xây dựng nhà trường vững mạnh toàn diện, hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ được giao.

Thực chất đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy là sự thay đổi về kết cấu, thời gian, bố cục khung chương trình, các đơn vị kiến thức. Cách thức, biện pháp tổ chức, giảng dạy của giảng viên theo hướng logic, hiện đại, lấy người học làm trung tâm và vì sự tiến bộ của người học. Mục đích đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy ở Trường Sĩ quan Pháo binh hiện nay là nhằm hiện thực hóa mục tiêu, yêu cầu đào tạo, xây dựng nhà trường vững mạnh toàn diện. Đây là giải pháp quan trọng hàng đầu nhằm phát huy nhân tố chủ quan của người học, trực tiếp góp phần đào tạo ra những sĩ quan pháo binh cấp phân đội bậc đại học: Có đủ phẩm chất, năng lực, sức khỏe; Có khả năng hoàn thành tốt cương vị chức trách ban đầu là trung đội trưởng chỉ huy hoặc trung đội trưởng hỏa lực pháo binh và tương đương; Có khả năng phát triển lên làm cán bộ đại đội, tiểu đoàn pháo binh và tương đương. Đây vừa là mục

tiêu yêu cầu đào tạo, vừa là nhiệm vụ chính trị trung tâm của nhà trường.

Đổi mới nội dung, chương trình, hình thức, phương pháp giảng dạy là quá trình biện chứng phức tạp không ngừng giải quyết các mâu thuẫn cơ bản nảy sinh và thường xuyên biến đổi trong quá trình giảng dạy của giảng viên và học tập, rèn luyện của học viên ở nhà trường. Những mâu thuẫn cơ bản, tất yếu trong quá trình giảng dạy, học tập và rèn luyện tại nhà trường, đó là: Mâu thuẫn giữa mục tiêu, yêu cầu đào tạo ngày càng cao với trình độ, khả năng có hạn của người học; Mâu thuẫn giữa nội dung CTĐT ngày càng nhiều với thời gian đào tạo, các điều kiện bảo đảm cho quá trình đào tạo; Mâu thuẫn giữa những yếu tố, mặt tích cực với các yếu tố, mặt tiêu cực trong quá trình đào tạo. Để giải quyết những mâu thuẫn đó, đòi hỏi cần phải có sự tham gia tích cực của tổng thể các lực lượng tham gia quá trình GD, đào tạo trong nhà trường. Trong đó, người dạy và người học đóng vai trò trung tâm, quyết định trực tiếp đến hiệu quả giải quyết các mâu thuẫn cơ bản đó.

Đổi mới nội dung, chương trình, hình thức, phương pháp giảng dạy cần có sự tham gia tích cực của các chủ thể GD, đào tạo trong nhà trường, trong đó đội ngũ giảng viên có vai trò trung tâm, đặc biệt quan trọng. Người dạy đóng vai trò chỉ đạo, định hướng và dẫn dắt quá trình học tập, là người thiết kế, tổ chức và định hướng, điều khiển người học tự tìm kiếm, chiếm lĩnh tri thức, nội dung học tập. Thông qua các tình huống, nội dung học tập đòi hỏi người học phải phát huy tối đa tính tích cực mới có thể hoàn thành được nội dung, nhiệm vụ học tập.

Đổi mới nội dung, chương trình, hình thức, phương pháp giảng dạy là quá trình khó khăn, phức tạp là yêu cầu đòi hỏi tất yếu của thực tiễn và phải được tiến hành đồng bộ, hợp quy luật ở tất cả các khâu, các bước của quá trình dạy học. Đổi mới nội dung, chương trình, hình thức, phương pháp giảng dạy phải được bắt đầu từ việc đổi mới tư duy, nhận thức của tổng thể các lực lượng thực hiện nhiệm vụ GD, đào tạo trong nhà trường mà trọng tâm là đội ngũ giảng viên, những chủ thể trực tiếp thực hiện và quyết định chất lượng, hiệu quả việc đổi mới. Hơn ai hết, người giảng viên phải nhận thức đầy đủ vị trí, vai trò, tầm quan trọng cũng như sự cần thiết phải đổi mới nội dung, hình thức và phương pháp giảng dạy. Nhận thức đúng sẽ là cơ sở, tiền đề quan trọng để người giảng viên hình thành động cơ đúng, trách nhiệm tích cực, niềm cảm hứng và phương pháp sáng tạo trong giảng dạy.

2.2. Thực trạng nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên ở Trường Sĩ quan Pháo binh hiện nay

Trường Sĩ quan Pháo binh thuộc Binh chủng Pháo binh, được Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng giao nhiệm vụ đào tạo đội ngũ sĩ quan pháo binh cho toàn

quân, bảo đảm có đủ phẩm chất, năng lực đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ pháo binh trong mọi tình huống. Trong những năm qua, các chủ thể tham gia công tác GD, đào tạo của nhà trường từ Thường vụ Đảng ủy, Ban Giám hiệu nhà trường, các cơ quan chức năng, khoa giáo viên, đơn vị quản lý học viên đã thường xuyên quan tâm và có nhiều giải pháp phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của người học. Nội dung, hình thức và phương pháp giảng dạy của giảng viên đã có nhiều đổi mới. Động cơ, ý thức, trách nhiệm, tính tích cực của người học không ngừng được nâng cao. Song, trước yêu cầu nhiệm vụ GD, đào tạo của nhà trường trong tình hình mới, tính tích cực học tập, rèn luyện của người học cần phải được phát huy hơn nữa.

Nội dung dạy học vẫn chú trọng trang bị về mặt tri thức, kỹ năng, kỹ xảo nghiệp vụ quân sự, chưa chú ý đến trang bị những cách thức, phương pháp lĩnh hội và vận dụng tri thức đó, chưa chú trọng bồi dưỡng, rèn luyện hình thành những phẩm chất nhân cách cần thiết của người cán bộ, đảng viên, sĩ quan. Việc bố trí một số môn học thiếu logic, chưa phù hợp, nội dung dạy học còn dàn trải, lồng ghép khung chương trình không đồng bộ, nhiều nội dung dạy học chưa gắn với thực tiễn các đơn vị pháo binh, thực tiễn vận động phát triển của xã hội.

Hình thức, phương pháp giảng dạy của nhiều giảng viên, nhiều khoa còn chậm đổi mới, mang nặng tư duy truyền thống, bảo thủ, trì trệ, thiếu tính sáng tạo. Chất lượng bài giảng chưa được đầu tư, còn nhiều bất cập, thiếu chiều sâu, nặng về lý thuyết, thiếu thực tiễn. Nhiều giảng viên chưa khai thác và sử dụng có hiệu quả các phương tiện kỹ thuật vào nhiệm vụ giảng dạy. Việc thiết kế các tình huống học tập có vấn đề nhằm phát triển trí tuệ, tư duy người học còn ít và đơn điệu. Tổ chức các hình thức học tập của giảng viên còn nhiều bất cập, mang nặng tư duy hành chính, mệnh lệnh, áp đặt và máy móc, thiếu tính sáng tạo. Cá biệt, trong giảng dạy, kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của người học còn thiên về bệnh thành tích, hình thức, thiếu dân chủ, công bằng, chưa chú trọng chất lượng, hiệu quả thực tế.

Nhận thức, thái độ, động cơ học tập, rèn luyện của người học còn những hạn chế nhất định. Đây có thể xem là tình trạng, yếu tố cơ bản tạo ra sức ỳ, sự thiếu tích cực trong học tập, rèn luyện ở một bộ phận học viên hiện nay. Tình trạng tuyệt đối hóa nhiệm vụ học tập hoặc rèn luyện vẫn còn tồn tại trong một bộ phận người học. Trong số đó, phần nhiều họ chỉ chú trọng và dành thời gian cho nhiệm vụ học tập. Tri thức, sự hiểu biết của một bộ phận học viên về nhiệm vụ học tập, rèn luyện còn giản đơn, chưa đầy đủ. Người học chưa hiểu hết đặc điểm, những thuận lợi, khó khăn trong quá trình học tập, rèn luyện. Họ chưa tạo ra sự hứng thú, niềm hứng khởi, say mê học tập, rèn luyện; Chưa có tính chủ động, sáng tạo, dành thời gian, công sức đầu tư cho nhiệm vụ học tập, rèn luyện. Việc học tập, rèn luyện đối với họ còn mang tính

hành chính, miễn cưỡng, gò ép. Học tập, rèn luyện một cách hình thức, chiếu lệ. Qua khảo sát với đối tượng học viên phân đội, chỉ có 47,3% số buổi học tạo ra hứng thú đối với người học. Tổng hợp kết quả học tập, rèn luyện, phân loại chung về học tập còn 22,9% trung bình khá, 4,1% trung bình; Về rèn luyện còn 6,4% trung bình khá, 1,4% trung bình; Phân loại chung còn 23,6% trung bình khá, 4,5% trung bình (Phòng đào tạo - Trường Sĩ quan Pháo binh, (2018), *Báo cáo tổng kết công tác giáo dục, đào tạo*). “Năng lực thực hành và trình độ tổ chức chỉ huy ở một số học viên tốt nghiệp ra trường còn hạn chế; ... chất lượng tự học của học viên ở một số đơn vị có thời điểm hiệu quả chưa cao” (Đảng bộ Trường Sĩ quan Pháo binh, (2015), *Nghị quyết Đại hội Đảng bộ nhà trường lần thứ XX, nhiệm kỳ 2015 - 2020*); “Duy trì, điều hành dạy học thường xuyên có thời điểm chưa khoa học, hợp lý... Công tác chuẩn bị bài giảng có giáo viên chưa đáp ứng được yêu cầu, việc kết hợp giữa dạy học và quản lý, rèn luyện học viên của một số giáo viên chưa được chú trọng” (Đảng bộ Trường Sĩ quan Pháo binh, (2018), *Nghị quyết lãnh đạo thực hiện nhiệm vụ năm học 2018 - 2019*).

Nghị quyết Đại hội Đảng bộ nhà trường lần thứ XX, nhiệm kỳ 2015 - 2020, phần khuyết điểm, hạn chế nêu rõ: “Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng lấy thực hành là chính còn chậm, vận dụng phương pháp dạy học tích cực, cập nhật thông tin mới và ứng dụng kết quả nghiên cứu khoa học vào giảng dạy chưa nhiều”; “Chất lượng xây dựng chính quy, rèn luyện kỷ luật có chuyển biến tiến bộ nhưng chưa vững chắc, còn dễ xảy ra vụ việc nghiêm trọng”.

Những tồn tại, hạn chế trên có nhiều nguyên nhân chủ quan và khách quan. Trong đó, việc chậm đổi mới, thiếu tính sáng tạo về nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy của một bộ phận giảng viên có ảnh hưởng lớn đến phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của người học. Nhận thức, trách nhiệm của một bộ phận giảng viên về đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy còn hạn chế, chưa đầy đủ. Tính tích cực, chủ động, sáng tạo học tập nâng cao trình độ, cập nhật tri thức, rèn luyện kỹ năng tay nghề sư phạm chưa thường xuyên. Hệ thống cơ chế, chính sách của nhà trường còn có những khó khăn, bất cập nhất định, chưa tạo ra hành lang, động lực cần thiết thúc đẩy giảng viên đổi mới, sáng tạo trong nghiên cứu và giảng dạy.

2.3. Đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của người học

Trước sự phát triển mạnh mẽ của khoa học và công nghệ, nhất là cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, các hình thức, phương pháp giảng dạy truyền thống mang nặng tính chất một chiều, nặng về lý thuyết, áp đặt, bắt người học phải tuân theo những chân lý có sẵn, hoặc giảng dạy các nội dung đóng khung trong giáo

trình không còn phù hợp nữa. Nó làm cho người học thụ động, máy móc trong lĩnh hội tri thức. Vì vậy, đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp dạy học hiện nay theo hướng “*dạy học tích cực*”, lấy người học làm trung tâm có ý nghĩa to lớn và cấp bách, nhằm phát huy mọi khả năng, tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học.

a. Nội dung, CTĐT

Nội dung, CTĐT là hệ thống các kiến thức khoa học, kĩ xảo, kĩ năng nghiệp vụ, phương pháp sáng tạo, chuẩn mực giá trị mà học viên cần chiếm lĩnh để hình thành, phát triển năng lực, phẩm chất người sĩ quan pháo binh. Nội dung, CTĐT là một nhân tố cơ bản của quá trình dạy học, có mối quan hệ biện chứng hữu cơ với các nhân tố khác. Nội dung, CTĐT luôn bị chi phối bởi mục tiêu, yêu cầu đào tạo và là sự cụ thể hóa mục tiêu, yêu cầu đào tạo. Nội dung, CTĐT quy định việc lựa chọn và vận dụng các hình thức, phương pháp, phương tiện dạy học. Do đó, đổi mới nội dung, CTĐT là cơ sở, tiền đề đổi mới hình thức, phương pháp giảng dạy, góp phần nâng cao chất lượng GD, đào tạo của nhà trường.

Nội dung, CTĐT phải luôn bám sát mục tiêu, yêu cầu đào tạo, có trọng tâm, trọng điểm, sát đối tượng đào tạo, bảo đảm tính hệ thống, khoa học, logic và liên thông giữa các cấp học, bậc học và ngành học, tránh sự dàn trải, trùng lặp, thiếu nhất quán và phi logic. Nội dung, CTĐT phải có tính toàn diện, luôn bảo đảm độ tin cậy, tính chính xác và hiện đại; bảo đảm tính chính trị tư tưởng, tính GD và tính giai cấp sâu sắc. Nội dung, CTĐT phải bảo đảm vừa đáp ứng mục tiêu, yêu cầu đào tạo, vừa phù hợp với tính chất, yêu cầu nhiệm vụ của các đơn vị pháo binh, đáp ứng khả năng phát triển ngày càng cao của người học, có tác dụng kích thích người học luôn tìm tòi, vươn tới cái mới, cái cao hơn trong nhận thức và hành động.

Đổi mới nội dung, CTĐT phải chú trọng mối liên hệ giữa học tập và rèn luyện, lí luận với thực tiễn, giữa học lí thuyết với thực hành và được kết hợp chặt chẽ ở tất cả các khâu, các hình thức dạy học, từ bài giảng, thảo luận, hệ thống tập bài, luyện tập tổng hợp, diễn tập, đến thi, kiểm tra đánh giá kết quả đều phải thể hiện rõ tính thực tiễn, tính vận dụng theo yêu cầu của từng môn học, điều kiện hoàn cảnh cụ thể. Nội dung CTĐT phải thiết thực đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ chức trách ban đầu của người học, hướng vào giải quyết các nhiệm vụ thực tiễn của các đơn vị pháo binh đang đặt ra. Chủ tịch Hồ Chí Minh trong tác phẩm “Sửa đổi lối làm việc”, Người viết: “Một người học xong đại học, có thể gọi là có tri thức. Song y không biết cày ruộng, không biết làm công, không biết đánh giặc, không biết làm nhiều việc khác. Nói tóm lại: công việc thực tế, y không biết gì cả. Thế là y chỉ có tri thức một nửa” [2; tr.275].

Đổi mới nội dung, CTĐT cần theo hướng tăng thời gian tự học, thực hành, thực tập, để học viên có điều kiện tự nghiên cứu, nắm vững, phát triển tri thức, năng lực tư duy, rèn luyện kĩ năng, kĩ xảo nghề nghiệp, thuần

thực các hoạt động theo yêu cầu đào tạo. Ngân hàng đề thi của các môn học không nên sử dụng cho nhiều khoá, mà phải có sự thay đổi, bổ sung, phát triển, tránh trùng lặp giữa các khoá. Các câu hỏi trong mỗi đề thi cần được xây dựng theo hướng “câu hỏi mở”, giảm tỉ lệ lí thuyết, tăng tỉ vận dụng kiến thức tổng hợp từ lí thuyết vào giải quyết các vấn đề thực tiễn đặt ra. Thay đổi tư duy, cách kiểm tra, đánh giá năng lực của học viên. Mạnh dạn điều chỉnh kết cấu đề thi, đáp án theo hướng coi trọng phát triển năng lực trí tuệ của người học. Sửa đổi, bổ sung các loại quy chế thanh tra, kiểm tra, giám sát việc đánh giá kết quả thi, bảo đảm tính chặt chẽ, nghiêm minh. Khắc phục triệt để các hiện tượng tiêu cực, đơn giản, mặc định tỉ lệ các loại điểm trong đánh giá kết quả thi, kiểm tra, bảo đảm kết quả học tập, rèn luyện của học viên luôn công bằng, phản ánh đúng trình độ, năng lực của họ. Có như vậy mới phát huy được tính tích cực, chủ động và sáng tạo trong học tập, rèn luyện của học viên phân đội. “Đổi mới chương trình, nội dung GD theo hướng tinh giản, hiện đại, thiết thực, phù hợp với lứa tuổi, trình độ và ngành nghề” (Đảng Cộng sản Việt Nam, (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội).

Rà soát lại toàn bộ hệ thống giáo trình, tài liệu, bài giảng, ngân hàng đề thi, đáp án để nghiên cứu, bổ sung và phân định hợp lí giữa các môn học, giữa lí thuyết với thực hành, thực tập, giữa khối kiến thức cơ sở với kiến thức chuyên ngành và kiến thức mở rộng một cách phù hợp. Cần phát huy trí tuệ, kinh nghiệm của các chủ thể tham gia quá trình GD, đào tạo: Phòng đào tạo, chính trị, các khoa giáo viên, đội ngũ cán bộ quản lí và học viên cùng tham gia nghiên cứu bổ sung xây dựng nội dung, chương trình dạy học. Xây dựng, phát triển và khai thác có hiệu quả hệ thống tài liệu, giáo trình, sách điện tử, thư viện số phục vụ nâng cao chất lượng tự học, tự nghiên cứu của cán bộ, giáo viên, học viên. “Đa dạng hóa nội dung, tài liệu học tập, đáp ứng yêu cầu của các bậc học, các chương trình GD, đào tạo và nhu cầu học tập suốt đời của mọi người” (Đảng Cộng sản Việt Nam, (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội).

b. Hình thức, phương pháp giảng dạy

Hình thức tổ chức dạy học là cách thức tổ chức và tiến hành buổi học theo một trật tự, chế độ nhất định nhằm thực hiện mục đích, nhiệm vụ dạy học đã đặt ra. Hình thức tổ chức dạy học có mối quan hệ chặt chẽ với nội dung và phương pháp dạy học. Trong đó, hình thức dạy học có thể xem là hình thức vận động của nội dung dạy học. Do đó, nó phải phù hợp với nội dung dạy học. Hình thức tổ chức dạy học khá đa dạng. Tùy mục đích, nhiệm vụ và nội dung dạy học, tùy điều kiện cụ thể để lựa chọn hình thức dạy học sao cho phù hợp, hiệu quả.

Trước yêu cầu đòi hỏi ngày càng cao của nhiệm vụ GD, đào tạo, sự phát triển mạnh mẽ của khoa học và

công nghệ, giảng viên cần sử dụng nhiều hình thức, phương pháp như: dạy học trực tuyến thông qua mạng nội bộ, nêu vấn đề, gợi mở, đàm thoại...Nên tăng thời lượng cho các hình thức bài giảng thực hành, luyện tập, giảng dạy trực quan thông qua các mô hình, học cụ, các vũ khí, khí tài, phương tiện, trang thiết bị thực tế hay học tập thông qua các phần mềm mô phỏng. Khuyến khích các hình thức dạy, học trực tuyến của giáo viên và học viên. Bổ sung, phát triển và khai thác có hiệu quả hệ thống thư viện số, giáo trình, bài giảng điện tử phục vụ nhiệm vụ dạy, học.

Phương pháp dạy học là tổng hợp các cách thức, biện pháp mà người giảng viên sử dụng trong hoạt động dạy học, tổ chức hoạt động học tập, rèn luyện nhằm điều khiển quá trình nhận thức của người học. Phương pháp dạy học có vai trò quan trọng trong phát huy tính tích cực của người học. Cùng một nội dung như nhau nhưng có phát huy được tính tích cực, khả năng của người học hay không, người học có hứng thú, say mê hay không phụ thuộc rất lớn vào phương pháp giảng dạy của giảng viên. Trên cơ sở khung nội dung chương trình giảng dạy, giảng viên phải chủ động lựa chọn đúng hình thức và phương pháp dạy học, bảo đảm phù hợp với nội dung bài học, trình độ, khả năng người học và điều kiện phương tiện hiện có. “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học, hình thức và phương pháp thi, kiểm tra và đánh giá kết quả GD, đào tạo, bảo đảm trung thực, khách quan” (Đảng Cộng sản Việt Nam, (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội).

Cùng với hoạt động truyền đạt tri thức khoa học, phát triển năng lực, giảng viên còn là người định hướng sự phát triển phẩm chất nhân cách của người học, rèn luyện bản lĩnh chính trị, ý thức tổ chức kỷ luật, tác phong người cán bộ, đảng viên. Đưa người học vào các tình huống có vấn đề, giúp họ có được các hình thức, phương pháp học tập, rèn luyện kỹ xảo, kỹ năng và các hoạt động khác một cách tự giác, tích cực, chủ động. Bởi vậy, đổi mới phương pháp dạy học ở nhà trường hiện nay cần gắn nhiệm vụ giảng dạy với rèn luyện, kết hợp và sử dụng ưu thế của nhiều hình thức, phương pháp, trong đó từng bước đưa phương pháp dạy học theo hướng “*Tích cực hoá người học*”; “*Lấy người học làm trung tâm*”, “*Dạy cho người học cách học*”, cách khai thác và sử dụng các phương tiện, trang bị phục vụ nhiệm vụ tự học, tự rèn của người học trở thành phương pháp phổ biến đối với mỗi giảng viên trong quá trình giảng dạy.

Giảng viên chủ động khai thác và phát huy hiệu quả vai trò của công nghệ thông tin vào hoạt động dạy học. Nội dung cơ bản (phần kiến thức cơ bản) của các bài giảng cho các đối tượng có thể đưa lên mạng internet nội bộ và hướng dẫn, giới thiệu cho học viên nghiên cứu. Khi thực hành giảng bài trên lớp, giảng viên chỉ làm rõ những nội dung khó của lý thuyết, dành nhiều thời gian

tập trung cho việc mở rộng, phân tích sâu phần vận dụng lý luận vào giải quyết các vấn đề thực tiễn đang đặt ra. Đa dạng hóa các hình thức dạy học, tăng cường hình thức dạy học hợp tác, dạy học theo nhóm, dạy học trực tuyến. Định hướng học viên tích cực tham gia hoạt động nghiên cứu khoa học. Thông qua nghiên cứu khoa học sẽ làm cho học viên hiểu rõ hơn bản chất nội dung học tập, kích thích họ phải tự giác, tích cực, chủ động, sáng tạo trong tìm tòi, nghiên cứu các vấn đề học tập. “*Đẩy mạnh việc vận dụng phương pháp dạy học tích cực, hiện đại, ứng dụng công nghệ thông tin, kỹ thuật mô phỏng và cập nhật thông tin mới vào giảng dạy*” (Đảng bộ Trường Sĩ quan Pháo binh, (2015), *Nghị quyết Đại hội Đảng bộ nhà trường lần thứ XX, nhiệm kỳ 2015 - 2020*).

Trình độ, năng lực sư phạm của người giảng viên là yếu tố quan trọng, quyết định đến chất lượng, hiệu quả hoạt động giảng dạy và có tác động lớn đến phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của người học. Người giảng viên với vai trò chủ thể hoạt động sư phạm, vừa là người “*kiến trúc sư*” vừa là người “*nghệ sĩ*”, “*diễn viên*”, vừa thiết kế, vừa biểu diễn tạo sự hấp dẫn, lôi cuốn đối với người học. Người giảng viên cần phải gương mẫu, tiêu biểu về phẩm chất đạo đức, lối sống, tác phong và phương pháp công tác, thực sự là tấm gương sáng để người học học tập và noi theo.

Để có được phương pháp giảng dạy khoa học, hợp lý, người dạy rất cần đến kinh nghiệm, sự từng trải trong thực tiễn giảng dạy. Đây là yếu tố quan trọng giúp cho người giảng viên có những bài giảng hay, kích thích được tính tích cực của người học. Kinh nghiệm thực tiễn hoạt động đơn vị pháo binh, thực tiễn giảng dạy và hoạt động xã hội làm cho các bài giảng trở nên sinh động, thực tế và có tính thuyết phục hơn. Tránh được sự khô cứng, nhàm chán nhất là đối với các môn lý luận, các bài giảng lý thuyết. Quá trình giảng dạy, tổ chức học tập, người giảng viên còn truyền thụ kinh nghiệm cần thiết cho người học, nhất là các kinh nghiệm trong thực hiện các tiêu chuẩn kỹ thuật chuyên ngành pháo binh, kinh nghiệm trong tổ chức, quản lý và chỉ huy bộ đội. Qua đó, tạo niềm tin, động lực, cảm hứng cần thiết để người học tích cực trong học tập, rèn luyện.

Thường xuyên làm tốt công tác bồi dưỡng, tạo nguồn, xây dựng đồng bộ đội ngũ giảng viên cả về số lượng và chất lượng, kết hợp các độ tuổi, bảo đảm được tính liên tục và tính kế thừa; Cử những giáo viên có đủ phẩm chất, năng lực đi thực tế, hoàn thiện chức danh, đào tạo ở bậc cao hơn; Thực hiện chuẩn hoá đội ngũ giảng viên theo yêu cầu từng bậc đào tạo; Quan tâm, chăm lo tốt đời sống vật chất, tinh thần, các tiêu chuẩn chế độ, chính sách hậu phương cho đội ngũ cán bộ, giảng viên; Tạo điều kiện môi trường công tác thuận lợi để đội ngũ giảng viên được cống hiến tài năng, trí tuệ cho sự nghiệp GD đào tạo của nhà trường. “*Phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý, đáp ứng yêu cầu đổi mới GD và đào tạo.*”

Thực hiện chuẩn hóa đội ngũ nhà giáo theo từng cấp học và trình độ đào tạo” (Đảng Cộng sản Việt Nam, (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội).

3. Kết luận

Phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên Trường Sĩ quan Pháo binh là quá trình lâu dài, khó khăn, phức tạp, luôn có sự tác động biện chứng giữa những điều kiện, nhân tố khách quan của quá trình đào tạo với tính năng động, chủ quan của mỗi người học. Quá trình đó đòi hỏi cần có sự tham gia tích cực, chủ động, sáng tạo của các chủ thể với những giải pháp khoa học, đồng bộ nhằm khơi dậy, kích thích, phát huy mạnh mẽ các yếu tố cấu thành tính tích cực của người học. Đổi mới mạnh mẽ nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy

của giảng viên theo hướng phát huy tối đa tính tích cực học tập, rèn luyện của người học là giải pháp quan trọng, trực tiếp tác động tới hiệu quả phát huy tính tích cực học tập, rèn luyện của học viên Trường Sĩ quan Pháo binh. Thực hiện hiệu quả giải pháp này đòi hỏi người giảng viên phải không ngừng nâng cao phẩm chất, trình độ năng lực chuyên môn, tích cực, chủ động, sáng tạo đầu tư nâng cao chất lượng bài giảng, tạo ra các “sản phẩm”, “công trình” để lại dấu ấn sâu đậm trong kí ức người học; Kích thích, lan tỏa và truyền cảm hứng học tập, rèn luyện mạnh mẽ đến với người học; Góp phần thực hiện thắng lợi mục tiêu, yêu cầu đào tạo, đào tạo ra những sĩ quan pháo binh có đủ phẩm chất, năng lực, hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ được giao, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới.

Tài liệu tham khảo

- [1] Hồ Chí Minh, (2011), *Toàn tập*, tập 6, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [2] Hồ Chí Minh, (2011), *Toàn tập*, tập 5, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [3] Hoàng Anh, (2013), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục và vận dụng vào đào tạo đại học hiện nay*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

INNOVATING THE CONTENTS, FORMS, AND TEACHING METHODS TOWARDS PROMOTING THE POSITIVE LEARNING AND TRAINING OF STUDENTS AT THE ARTILLERY OFFICER SCHOOL IN VIETNAM NOWADAYS

Nguyen Duy Linh

Artillery Officer School in Vietnam
Thanh My, Son Tay, Hanoi, Vietnam
Email: linhpb81@gmail.com

ABSTRACT: *The quality of education and training at military academies and schools in general and the Artillery Officer School in Vietnam in particular, depends on many factors, including content, form, and teaching methods. Innovating the contents, forms and teaching methods towards maximizing the positive learning of students is a prerequisite solution, creating motivation for learners to master the system of knowledge, techniques, and military career skills; to train bravery and manners of the officers in charge of the Artillery in order to meet the increasing requirements of military construction and national defense in the new situation. In the scope of this article, the author focuses on examining the current state of teaching of lecturers and the positive learning and practice of students. On that basis, some basic solutions are provided to renovate the contents, forms, teaching methods of teachers to arouse and promote maximally the positive learning and training of students in order to meet the targets as well as training requirements, contributing to building a strong and comprehensive school.*

KEYWORDS: Positive; learning; practice; promote; teaching; Artillery Officer School in Vietnam.